РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 1
№ 6 (6)

Листопад – грудень 2016 р.

DOI 10.53672/ej.6.2016

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2016. Том 1, № 6 (6)

Листопад–грудень 2016 року

Київ · 2016
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.6.2016
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2016. Т. 1, № 6 (6) (листопад–грудень 2016 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2016. — 28 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

© Автори матеріалів, 2016
© Видавник Назаров О. А., 2016

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА 6

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 7

1.1. Судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань 8

Бурлачук Л. Ф., Дубовик М. О. Чинники, що лежать в основі умисної фальсифікації даних і настановної поведінки досліджуваних у психологічному тестуванні 8

1.2. Проблемні аспекти застосування поліграфа 10

Дурас С. Г. **Психофізіологічне тестування персоналу** на поліграфі (детекторі брехні) як ефективний засіб зниження кадрових ризиків (на прикладі використання поліграфа в ПАТ КБ «ПриватБанк», Україна) 10

1.3. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності 12

Тематична програма психологічних заочних семінарів-тренінгів для юрисконсультів із судово-психологічної експертизи 12

У світі існує єдиний міжнародний стандарт ASTM E2439-09, що описує вимоги до комп'ютерного поліграфа 14

1.4. Точка зору фахівця 16

Альтов С. Т., Шифрін Е. З. **Гумор** і психографологічне дослідження особистості людини під час прийняття на роботу 16

1.5. Міжнародний досвід та співробітництво 18

Форабоско Дж. **Доповідь Дж. Форабоско** «Судова і клінічна психологія в Італії», Москва, 2010 р. 18

Міжнародний стандарт ASTM E2065-11 етичних вимог до поліграфолога, який проводить психофізіологічні дослідження з використанням поліграфа в судочинстві 19

Повний перелік міжнародних стандартів ASTM у сфері детекції неправди (психофізіологічних досліджень з використанням поліграфа) 21

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ 23

Історична довідка: у 2005–2010 роках в Україні діяв новинний інформаційний інтернет-портал з поліграфної тематики www.ukrpolygraph.org (мова оригіналу — російська) 23

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ 24

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» належить до реферативно-наукових видань. Оригінальні дослідження ми оприлюднюємо вперше, а найцікавіші праці, що вже вийшли в інших виданнях, подаємо як реферати: стислий виклад змісту, анотацію та бібліографічний опис першоджерела за ДСТУ 8302:2015. Реферат не замінює оригіналу — він допомагає знайти саме те дослідження, яке потрібне вам сьогодні.[6]

Шановні читачі! Позаду кожного рішення суду стоять факти, а позаду фактів — знання фахівців. Номер 2016. Том 1, № 6 (6) відкриває 8 матеріалів, присвячених таким темам: міжнародний досвід, нормативне регулювання експертизи, судово-психологічна експертиза, поліграф і виявлення обману.

> *Новина зі світу судової експертизи. 16 грудня 2016 р. у США підписано Закон Justice for All Reauthorization Act of 2016 (Public Law 114-324), спрямований на ліквідацію значних залишків непроаналізованих зразків ДНК та інших криміналістичних доказів. Закон змінив правила післявирокового ДНК-тестування, пов'язав гранти для криміналістичних лабораторій з акредитацією та доручив дослідити їхні потреби.*[7]

Свіжі події професійного життя ми зібрали в розділі «Новини журналу». Повертайтеся до архіву журналу частіше: щотижня тут з'являються нові матеріали, а редакція чекає на ваші статті.

Редакція журналу

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ

ЧИННИКИ, ЩО ЛЕЖАТЬ В ОСНОВІ УМИСНОЇ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ДАНИХ І НАСТАНОВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОСЛІДЖУВАНИХ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ ТЕСТУВАННІ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Бурлачук Л. Ф., Дубовик М. О.

Реферат. Реферат представляє тези виступу Дубовик М. О., викладачки кафедри психології та педагогіки Київського національного лінгвістичного університету, на Першій установчій конференції Всеукраїнської психодіагностичної асоціації (Київ, 17 вересня 2016 р.); співавтором тез є Бурлачук Л. Ф. Автори виходять з того, що психологічні тести чутливі до фальсифікацій та обману, і поділяють чинники, які загрожують достовірності отриманих даних, на дві групи. Першу становить умисна, усвідомлена фальсифікація результатів, другу утворює настановна поведінка досліджуваного, тобто неусвідомлювана тенденція відповідати на запитання тестів певним чином. Для контролю впливу обох явищ у психодіагностиці розроблено різні методи, передусім шкали достовірності. Розмежування свідомого викривлення відповідей і неусвідомлюваної настанови має пряме значення для судово-психологічної експертизи: експерт, який застосовує опитувальники до підекспертної особи, зацікавленої в певному результаті, повинен оцінювати показники шкал достовірності, перш ніж інтерпретувати основні шкали. Матеріал доповнено посиланням на презентацію доповіді.

Ключові слова: психологічне тестування, психодіагностика, фальсифікація результатів, настановна поведінка, шкали достовірності, достовірність даних, обман у тестуванні.

Factors Underlying Deliberate Falsification of Data and Response Sets of Test-Takers in Psychological Testing

Burlachuk L. F., Dubovyk M. O.

Abstract. The review presents the theses of a paper by Dubovyk M. O., lecturer at the Department of Psychology and Pedagogy of Kyiv National Linguistic University, delivered at the First Founding Conference of the All-Ukrainian Psychodiagnostic Association (Kyiv, 17 September 2016) and co-authored with Burlachuk L. F. The authors note that psychological tests are sensitive to falsification and deception and divide the factors threatening the reliability of test data into two groups: deliberate, conscious falsification of results, and response sets, that is, an unconscious tendency of the test-taker to answer questions in a particular way. Various methods have been developed in psychodiagnostics to control these effects, above all validity scales. The distinction between conscious distortion and unconscious response tendencies is directly relevant to forensic psychological examination, where an expert who administers questionnaires to an examinee interested in a particular outcome has to check validity indicators before interpreting the clinical or personality scales.

Keywords: psychological testing, psychodiagnostics, faking, response set, validity scales, test data reliability, deception in testing.

Першоджерело: *Бурлачук Л. Ф., Дубовик М. А. Факторы, лежащие в основе умышленной фальсификации данных и установочного поведения испытуемых в психологическом тестировании. Первая установочная конференция Всеукраинской психодиагностической ассоциации (17 сентября 2016 года, г. Киев) : тезисные материалы. Киев, 2016. С. 31–33.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 09.11.2016.*

References

1. Burlachuk L. F., Dubovyk M. O. Chynnyky, shcho lezhat v osnovi umysnoi falsyfikatsii danykh i nastanovnoi povedinky doslidzhuvanykh u psykholohichnomu testuvanni [Factors Underlying Deliberate Falsification of Data and Response Sets of Test-Takers in Psychological Testing] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/652-faktory-lezhashchie-v-osnove-umyshlennoj-falsifikatsii-dannykh-i-ustanovochnogo-povedeniya-ispytuemykh-v-psikhologicheskom-testirovanii (onovlena versiia vid 05.09.2021). [in Ukrainian].

2. Burlachuk L. F., Dubovik M. A. Faktory, lezhashchie v osnove umyshlennoy falsifikatsii dannykh i ustanovochnogo povedeniya ispytuemykh v psikhologicheskom testirovanii. Pervaya ustanovochnaya konferentsiya Vseukrainskoy psikhodiagnosticheskoy assotsiatsii (17 sentyabrya 2016 goda, g. Kiev) : tezisnye materialy. Kiev, 2016. S. 31–33. URL: http://vpa.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Тезисные-материалы.pdf#page=31 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

1.2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНЕ ТЕСТУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПОЛІГРАФІ (ДЕТЕКТОРІ БРЕХНІ) ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ КАДРОВИХ РИЗИКІВ (НА ПРИКЛАДІ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА В ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», УКРАЇНА)[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Дурас С. Г.

Реферат. Реферат стосується доповіді Дураса С., представленої у вигляді презентації на семінарі «Кадрова безпека і протидія шахрайству: досвід Приватбанку» (Дніпропетровськ, 30 вересня 2010 р., слайди 32–35). Автор описує напрями використання поліграфа в кадровій роботі банку й дає визначення самого приладу: поліграф, за його словами, є комп'ютерним інструментом, що дає змогу фіксувати реакції людини під час відповідей на поставлені запитання. «Детектором брехні» поліграф часто називають тому, що його застосовують для визначення правдивості повідомленої інформації. Серед напрямів кадрової роботи, де можна використовувати поліграф, названо прийом на роботу, перевірку вже працюючих співробітників і службові розслідування. Матеріал ілюструє досвід українського банку в застосуванні поліграфа для зниження кадрових ризиків і буде корисний керівникам служб безпеки та поліграфологам, які працюють у фінансовому секторі.

Ключові слова: поліграф, кадрова безпека, кадрові ризики, тестування персоналу, прийом на роботу, службові розслідування, банківська безпека.

Psychophysiological Testing of Personnel Using a Polygraph (Lie Detector) as an Effective Means of Reducing Personnel Risks: The Case of PrivatBank, Ukraine

Duras S. H.

Abstract. The review concerns a presentation by Duras S. H. delivered at the seminar Personnel Security and Fraud Prevention: the Experience of PrivatBank (Dnipropetrovsk, 30 September 2010, slides 32–35). The author outlines the areas in which the polygraph is used in the bank's personnel work and defines the instrument as a computer tool that records a person's reactions while answering questions. It is often called a lie detector because it is used to determine whether the information provided is truthful. The areas of personnel work in which it can be applied are recruitment, periodic checks of current employees and internal investigations. The material illustrates the experience of a Ukrainian bank in using the polygraph to reduce personnel risks and is of interest to heads of corporate security and polygraph examiners working in the financial sector.

Keywords: polygraph, personnel security, personnel risks, employee screening, pre-employment testing, internal investigations, banking security.

Першоджерело: *Дурас С. Г. Психофизиологическое тестирование персонала на полиграфе (детекторе лжи) как эффективное средство снижения кадровых рисков : презентация доклада. Кадровая безопасность и противодействие мошенничеству: опыт Приватбанка : семинар (30 сентября 2010 г., г. Днепропетровск). С. 32–35.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 16.11.2016.*

References

1. Duras S. H. Psykhofiziolohichne testuvannia personalu na polihrafi (detektori brekhni) yak efektyvnyi zasib znyzhennia kadrovykh ryzykiv (na prykladi vykorystannia polihrafa v PAT KB "PryvatBank", Ukraina) [Psychophysiological Testing of Personnel Using a Polygraph (Lie Detector) as an Effective Means of Reducing Personnel Risks: The Case of PrivatBank, Ukraine] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/658-psikhofiziologicheskoe-testirovanie-personala-na-poligrafe-detektore-dzhi-kak-effektivnoe-sredstvo-snizheniya-kadrovykh-riskov-na-primere-ispolzovaniya-poligrafa-v-pao-kb-privatbank-ukraina (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

2. Duras S. H. Psikhofiziologicheskoe testirovanie personala na poligrafe (detektore lzhi) kak effektivnoe sredstvo snizheniya kadrovykh riskov : prezentatsiya doklada. Kadrovaya bezopasnost i protivodeystvie moshennichestvu: opyt Privatbanka : seminar (30 sentyabrya 2010 g., g. Dnepropetrovsk). S. 32–35. URL: http://image.slidesharecdn.com/ubkiperssec-101119085822-phpapp01/95/personnel-security-ubki-seminar-32-638.jpg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

1.3. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАОЧНИХ СЕМІНАРІВ-ТРЕНІНГІВ ДЛЯ ЮРИСКОНСУЛЬТІВ ІЗ СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Анотація. Матеріал оприлюднює тематичну програму заочних семінарів-тренінгів із психології для юрисконсультів. Її підготували фахівці відділу правової роботи, правової освіти та кодифікації Головного управління юстиції у Дніпропетровській області за матеріалами Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Мета семінарів — підвищити психологічну культуру працівників юридичних служб. Програма охоплює 2011–2013 рр. і налічує 12 тем: загальні принципи судово-психологічної експертизи, питання її призначення й проведення, зокрема в цивільному процесі, професіограма юриста, психологічні засоби мовлення юристів, управління стресом, емоційний інтелект і методи його розвитку, вплив Інтернету на психічне здоров'я людини. До сторінки долучено 10 файлів із матеріалами семінарів.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, юрисконсульт, заочний семінар-тренінг, юридична психологія, професіограма юриста, емоційний інтелект, управління стресом, органи юстиції.

Першоджерело: *Методичні рекомендації / Головне управління юстиції у Дніпропетровській області.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 16.07.2013.*

Повний текст

2011 год:

*Тема №1. Заочный семинар-тренинг "**Общие принципы осуществления судебно-психологической экспертизы"**.*

*Тема №2. Заочный семинар-тренинг **"Роль интуиции, воображения, мышления и интеллекта в решении задач, которые возникают в деятельности личности"**.*

*Тема №3. Заочный семинар-тренинг **"Общая характеристика психологических средств речи юристов"**.*

*Тема №4. Заочный семинар-тренинг **"Профессиограмма юриста"**.*

*Тема №5. Заочный семинар-тренинг "**Судебно-психологическая экспертиза в гражданском процессе"**.*

2012 год:

*Тема №1. Заочный семинар-тренинг "**Значение общей и юридической психологии в работе юриста и государственного служащего"**.*

*Тема №2. Заочный семинар-тренинг **"Управление стрессом в профессиональной деятельности"**.*

*Тема №3. Заочный семинар-тренинг "**Некоторые аспекты негативного влияния Интернета и других информационных систем на психическое здоровье человека"*.

*Тема №4. Заочный семинар-тренинг "**Эмоциональный интеллект: понятие и методы развития**"*.

2013 год:

*Тема №1. Заочный семинар-тренинг "**Управление проектами и их социально-психологические условия"*.

*Тема №2. Заочный семинар-тренинг "**Вопросы определения уровня эмоционального интеллекта и методики его повышения"*.

*Тема №3. Заочный семинар-тренинг "**Судебно-психологическая экспертиза, некоторые вопросы ее назначения и проведения"*.

По материалам http://www.obljust.dp.ua/methodrec.php

References

1. Tematychna prohrama psykholohichnykh zaochnykh seminariv-treninhiv dlia yuryskonsultiv iz sudovo-psykholohichnoi ekspertyzy : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/124-tematicheskaya-programma-psikhologicheskikh-zaochnykh-seminarov-treningov-dlya-yuriskonsultov-rabotnikov-yuridicheskikh-sluzhb (onovlena versiia vid 17.07.2013). [in Ukrainian].

2. Metodychni rekomendatsii / Holovne upravlinnia yustytsii u Dnipropetrovskii oblasti. URL: http://www.obljust.dp.ua/methodrec.php (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

У СВІТІ ІСНУЄ ЄДИНИЙ МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ASTM E2439-09, ЩО ОПИСУЄ ВИМОГИ ДО КОМП'ЮТЕРНОГО ПОЛІГРАФА[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Реферат. Редакційний реферат знайомить українських поліграфологів зі стандартом ASTM E2439-09 «Standard Guide for Instrumentation, Sensors and Operating Software Used in Forensic Psychophysiological Detection of Deception (Polygraph) Examinations». Цей документ визначає вимоги до вимірювальних приладів, датчиків і програмного забезпечення, які використовують як комп'ютерні поліграфи під час психофізіологічних досліджень у сфері детекції брехні. Стандарт розроблено в системі ASTM International (комітет E52, підкомітет E52.02); за даними каталогів стандартів, редакцію E2439-09 оприлюднено 1 грудня 2009 р. після першої редакції 2005 р., вона має обсяг дві сторінки й нині позначена в каталозі ASTM як історична. Реферат побудовано як переклад і коментар положень розділу 1 «Сфера застосування». Пункт 1.1 встановлює мінімальні вимоги до аналогових і комп'ютеризованих систем, датчиків та операційного програмного забезпечення судово-психофізіологічної детекції брехні: прилад повинен одночасно реєструвати дихання, електродермальну активність і діяльність серцево-судинної системи обстежуваного. Пункт 1.2 не забороняє застосовувати додаткові модулі для реєстрації інших фізіологічних показників, однак такі компоненти можуть лише доповнювати обов'язковий мінімум каналів і не можуть його замінити. Окремо названо три пов'язані стандарти ASTM у галузі детекції брехні: E1954-05 щодо проведення наукових досліджень із психофізіологічної детекції брехні, E2000-05 щодо мінімальної базової освіти й професійної підготовки осіб, які її здійснюють, та E2035-12 щодо термінології судової психофізіології. Розділ «Significance and Use» самого стандарту, за описом на сайті ASTM, так само відсилає до E1954 і E2000. Для судових експертів, які проводять психофізіологічні дослідження із застосуванням поліграфа, ці вимоги слугують орієнтиром під час вибору й технічного оцінювання обладнання. Слідчим, адвокатам і суддям вони дають простий критерій перевірки того, чи реєстрував прилад, застосований у конкретному дослідженні, усі три обов'язкові канали, що має значення для оцінки обґрунтованості висновку експерта.

Ключові слова: ASTM E2439-09, стандарти ASTM, комп'ютерний поліграф, психофізіологічна детекція брехні, мінімальні технічні вимоги, датчики поліграфа, програмне забезпечення, електродермальна активність, серцево-судинна система, дихання, судово-психофізіологічна експертиза.

There Is a Single International Standard, ASTM E2439-09, Describing the Requirements for a Computerised Polygraph

Abstract. This editorial review introduces Ukrainian polygraph examiners to ASTM E2439-09, Standard Guide for Instrumentation, Sensors and Operating Software Used in Forensic Psychophysiological Detection of Deception (Polygraph) Examinations. The guide was developed within ASTM International by Committee E52 (Subcommittee E52.02); according to standards catalogues, this edition was published on 1 December 2009 after the first edition of 2005, runs to two pages and is currently listed by ASTM as a historical standard. The review translates and comments on Section 1 (Scope). Clause 1.1 sets minimum requirements for analogue and computerised instrumentation, sensors and operating software used in forensic psychophysiological detection of deception: the instrument must simultaneously record the examinee's respiratory, electrodermal and cardiovascular

activity. Clause 1.2 permits additional components for supplementary physiological measurements, but these may only supplement the required minimum channels and may never replace them. The review also lists three related ASTM standards: E1954-05 on the conduct of research in psychophysiological detection of deception, E2000-05 on minimum basic education and training of individuals involved in detection of deception, and E2035-12 on terminology relating to forensic psychophysiology. The Significance and Use section of the guide, as described by ASTM, likewise refers readers to E1954 and E2000. For forensic experts conducting psychophysiological examinations using a polygraph, these requirements provide a benchmark for selecting and technically assessing equipment, while investigators, defence lawyers and judges gain a straightforward criterion for checking whether the instrument used in a particular examination recorded all three mandatory channels, which matters when the court assesses the reliability of an expert opinion.

Keywords: ASTM E2439-09, ASTM standards, computerised polygraph, psychophysiological detection of deception, minimum instrumentation requirements, polygraph sensors, operating software, electrodermal activity, cardiovascular activity, respiration, forensic psychophysiology.

Першоджерело: *ASTM E2439-09. Standard Guide for Instrumentation, Sensors and Operating Software Used in Forensic Psychophysiological Detection of Deception (Polygraph) Examinations. ASTM International, 2009. 2 p. DOI: 10.1520/E2439-09.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 19.11.2016.*

References

1. U sviti isnuie yedynyi mizhnarodnyi standart ASTM E2439-09, shcho opysuie vymohy do kompiuternoho polihrafa [There Is a Single International Standard, ASTM E2439-09, Describing the Requirements for a Computerised Polygraph] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/662-v-mire-sushchestvuet-edinyj-mezhdunarodnyj (onovlena versiia vid 20.11.2016). [in Ukrainian].

2. ASTM E2439-09. Standard Guide for Instrumentation, Sensors and Operating Software Used in Forensic Psychophysiological Detection of Deception (Polygraph) Examinations. ASTM International, 2009. 2 p. URL: https://store.astm.org/e2439-09.html (data zvernennia: 04.11.2026).

1.4. ТОЧКА ЗОРУ ФАХІВЦЯ

ГУМОР І ПСИХОГРАФОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Альтов С. Т., Шифрін Е. З.

Анотація. Розважальний матеріал рубрики «Точка зору фахівця»: відеозапис гумористичного монологу «Почерк» (автор С. Альтов) у виконанні Е. Шифріна з бенефісу «Перепис населення» (26 березня 2004 р., режисер С. Цвєтков) з іронією показує психографологічне дослідження, яке деякі роботодавці застосовують під час добору кандидатів на роботу, і помилки фахівців-психографологів. Довідкова частина визначає психографологію як учення про визначення характеру й нахилів людини за почерком, згадує посібник І. Ф. Моргенштерна «Психографология» (Санкт-Петербург, 1903) та наводить анотацію навчально-методичного посібника В. І. Кравченка «Графология: характер по почерку» (2006, 92 с.).

Ключові слова: психографологія, графологія, почерк, добір персоналу, гумор, Моргенштерн І. Ф, Кравченко В. І.

Першоджерело: *Шифрин Е. Монолог «Почерк» / авт. С. Альтов : выступление на бенефисе «Перепись населения», 26 марта 2004 г., ГЦКЗ «россия» / реж. С. Цветков. Реферат оприлюднено в журналі 20.11.2016.*

Повний текст

Відео: https://www.youtube.com/embed/Iz3ol4AStoE

Для справки: психографология - наука об определении характера и наклонностей людей по его почерку. Одной из самых известных и первых книг, содержавшая характеристики известных революционеров, писателей, царей, государственных деятелей и прочих исторических личностей было пособие Моргенштерна И.Ф. «Психографология». - Санкт-Петербу́рг, 1903 год. "Придет время, когда Психографология, открывающая нам человеческие недостатки и пороки, займет в ряду социальных наук почетное место", - надеялся автор.

ФЕДЕРАЛЬНОЕ АГЕНТСТВО ПО ОБРАЗОВАНИЮ
Государственное образовательное учреждение
высшего профессионального образования
САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
АЭРОКОСМИЧЕСКОГО ПРИБОРОСТРОЕНИЯ

ГРАФОЛОГИЯ:
ХАРАКТЕР ПО ПОЧЕРКУ

Учебно-методическое пособие

Санкт-Петербург
2006

Графология: характер по почерку: учебно-метод. пособие/ В. И. Кравченко; ГУАП. – СПб., 2006. – 92 с.: ил. URL: https://www.academia.edu/35897869/%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%98%D0%AF_%D0%A5%D0%90%D0%A0%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%95%D0%A0_%D0%9F%D0%9E_%D0%9F%D0%9E%D0%A7%D0%95%D0%A0%D0%9A%D0%A3 **Зеркало:** https://drive.google.com/file/d/1q-bXaG-AvJBrA3XOzVV91eBdPX3bHYjD/view

Аннотация: Учебное пособие включает наиболее общие разделы графологии. Читатель узнает, как отражаются в почерке различные психофизиологические особенности человека, как меняется характер письма с возрастом, как влияют на изменение почерка человека различные жизненные ситуации, как отражается алкоголизм в почерке человека, о чем расскажет цифра «7» и буква «Я», какие тайны скрывают подпись и росчерк человека. В пособии приведены образцы почерка и подписей «великих» харизматических личностей.

Графологические тесты можно использовать в качестве практического закрепления прочитанного материала. Пособие предназначено для самого широкого круга читателей: для практикующих юристов, студентов, изучающих юриспруденцию, учащихся старших классов и их родителей, а также для всех желающих приобщиться к тайнам графологии – науки о почерке человека.

References

1. Altov S. T., Shyfrin E. Z. Humor i psykhohrafolohichne doslidzhennia osobystosti liudyny pid chas pryiniattia na robotu : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/663-yumor-i-psikhografologicheskoe-issledovanie-lichnosti-cheloveka (onovlena versiia vid 05.09.2021). [in Ukrainian].

1.5. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА СПІВРОБІТНИЦТВО

ДОПОВІДЬ ДЖ. ФОРАБОСКО «СУДОВА І КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ В ІТАЛІЇ», МОСКВА, 2010 Р.[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Форабоско Дж.

Анотація. Сторінка містить вбудований відеозапис доповіді італійського фахівця Дж. Форабоско «Судова і клінічна психологія в Італії», виголошеної в Москві 2010 р. (YouTube, канал Budykinsv, оприлюднено 08.05.2011, тривалість близько 67 хв). Текстова частина обмежується біографічною довідкою: Дж. Форабоско (Равенна) є клінічним психологом, психотерапевтом, викладачем і ведучим тренінгових програм для персоналу психіатричних клінік, автором монографій і наукових публікацій з клінічної та судової психології, судово-психологічної експертизи, психології гумору й комунікації, членом редколегії журналу «Humor: International Journal of Humor Research». Змісту доповіді на сторінці не викладено.

Ключові слова: відеодоповідь, судова психологія, клінічна психологія, Італія, судово-психологічна експертиза, персоналії.

Першоджерело: *Форабоско Дж. Судебная и клиническая психология в Италии [Видео] / Budykinsv. YouTube, 08.05.2011.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 19.07.2013.*

Повний текст

По материалам http://www.youtube.com

References

1. Forabosko Dzh. Dopovid Dzh. Forabosko "Sudova i klinichna psykholohiia v Italii", Moskva, 2010 r. : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/132-doklad-dzh-forabosko-sudebnaya-i-klinicheskaya-psikhologiya-v-italii-g-moskva-2010-god (onovlena versiia vid 27.04.2017). [in Ukrainian].

2. Forabosko Dzh. Sudebnaya i klinicheskaya psikhologiya v Italii [Video] / Budykinsv. YouTube, 08.05.2011. URL: https://www.youtube.com/watch?v=LQ_IrkLEyHY (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ASTM E2065-11 ЕТИЧНИХ ВИМОГ ДО ПОЛІГРАФОЛОГА, ЯКИЙ ПРОВОДИТЬ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА В СУДОЧИНСТВІ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Реферат. Стандарт ASTM E2065-11 «Standard Guide for Ethical Requirements for Psychophysiological Detection of Deception (PDD) Examiners», розроблений комітетом E52 організації ASTM International, установлює етичні вимоги до всіх, хто займається судово-психофізіологічною детекцією неправди. Матеріал містить уривки з розділу 4 стандарту в російському перекладі Г. Александрук (2016) і довідку про ASTM International – засновану 1898 р. у США організацію, яка розробляє добровільні стандарти для матеріалів, продуктів, систем і послуг, підтримує близько 12 тисяч стандартів і об'єднує понад 32 тисячі представників виробників, споживачів, урядів та академічних установ із понад 100 країн; понад 60 держав використовують її стандарти як основу національних нормативних баз. Дотримання консенсусного стандарту подано як ознаку професійної зрілості поліграфологів і їхньої колективної відповідальності за індивідуальний та суспільний добробут: кодекс етики має ставити професію вище особистих інтересів, а під час його розроблення враховано досвід Американської асоціації поліграфологів. Дванадцять вимог розділу 4 охоплюють такі обов'язки й заборони: не порушувати законодавство, що регулює дослідження на поліграфі; уникати реального чи ймовірного конфлікту інтересів; не розголошувати конфіденційну інформацію, крім передбачених законом випадків; не вдаватися до оманливої реклами; не вносити неправдивих або неповних відомостей у звіти й записи; не змінювати й не провокувати штучно змін на поліграмах, щоб вплинути на результат; не обстежувати особу, яку є підстави вважати фізично чи психічно непридатною до дослідження; не приймати коштів або подарунків, здатних вплинути на висновок, і не ставити оплату в залежність від результату. Висновок має ґрунтуватися лише на результатах дослідження на поліграфі без інших методів оцінки; запитання про расову належність, релігійні й політичні вподобання та інтимне життя допустимі тільки за дійсної потреби. Поліграфолог, який водночас є психологом, психоаналітиком, сімейним консультантом чи фахівцем суміжної професії, не надає обстежуваному додаткових послуг (консультування, лікування), а той, хто здійснює нагляд за особою за рішенням суду (іспитовий строк, умовно-дострокове звільнення), не проводить щодо неї дослідження, бо це руйнує роль незалежного арбітра в пошуку істини. За даними ASTM International, 2020 р. стандарт відкликано без заміни, тож нині він слугує орієнтиром професійної етики поліграфолога.

Ключові слова: ASTM E2065-11, ASTM International, етичні вимоги, кодекс етики поліграфолога, психофізіологічне дослідження з використанням поліграфа, детекція неправди, конфлікт інтересів, конфіденційність, поліграма, Американська асоціація поліграфологів.

International Standard ASTM E2065-11 on Ethical Requirements for Polygraph Examiners Conducting Psychophysiological Examinations in Legal Proceedings

Abstract. The material presents excerpts from Section 4 of ASTM E2065-11, Standard Guide for Ethical Requirements for Psychophysiological Detection of Deception (PDD) Examiners, developed by ASTM International Committee E52, in a Russian translation published in 2016. Background information describes ASTM International, founded in the USA in 1898, which develops voluntary standards for materials, products, systems and services, maintains about 12,000 standards and brings together

more than 32,000 members from over 100 countries. Compliance with this consensus guide is presented as a sign of professional maturity and of collective responsibility for individual and public welfare; the code of ethics is meant to place the profession above personal interests, and the experience of the American Polygraph Association was used in its development. The guide applies to everyone engaged in forensic PDD. Its requirements prohibit violating laws that regulate polygraph testing, examining in situations of actual or potential conflict of interest, disclosing confidential information unless required by law, deceptive advertising, false or incomplete statements in reports and records, and altering or artificially provoking changes in polygraph charts. Examiners must not test persons they believe to be physically or mentally unfit, must not accept money or gifts that could influence their opinion, and their fees must not depend on the outcome. The opinion must rest solely on the polygraph examination; questions on race, religion, politics and intimate life are restricted; examiners from related professions must not offer counselling or treatment to the examinee; and an examiner supervising a probationer or parolee under a court decision must not test that person. According to ASTM International, the guide was withdrawn in 2020 without replacement, so today it serves mainly as an ethical reference for practitioners.

Keywords: ASTM E2065-11, ASTM International, ethical requirements, code of ethics, psychophysiological detection of deception, polygraph examination, conflict of interest, confidentiality, polygraph charts, American Polygraph Association.

Першоджерело: *ASTM E2065-11. Standard Guide for Ethical Requirements for Psychophysiological Detection of Deception (PDD) Examiners. ASTM International, 2011. (Withdrawn 2020). Рос. пер.: Стандарт ASTM E2065-11 / пер. Г. Александрук. 17.07.2016.*[2][3] *Реферат оприлюднено в журналі 16.11.2016.*

References

1. Mizhnarodnyi standart ASTM E2065-11 etychnykh vymoh do polihrafoloha, yakyi provodyt psykhofiziolohichni doslidzhennia z vykorystanniam polihrafa v sudochynstvi [International Standard ASTM E2065-11 on Ethical Requirements for Polygraph Examiners Conducting Psychophysiological Examinations in Legal Proceedings] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/657-mezhdunarodnyj-standart-astm-e2065-11-eticheskikh-trebovanij-k-poligrafologu-zanimayushchimsya-provedeniem-psikhofiziologicheskikh-issledovanij-s-ispolzovaniem-poligrafa (onovlena versiia vid 19.11.2016). [in Ukrainian].

2. ASTM E2065-11. Standard Guide for Ethical Requirements for Psychophysiological Detection of Deception (PDD) Examiners. ASTM International, 2011. (Withdrawn 2020). Ros. per.: Standart ASTM E2065-11 / per. H. Aleksandruk. 17.07.2016. URL: https://store.astm.org/e2065-11.html (data zvernennia: 04.11.2026).

3. ASTM E2065-11. Standard Guide for Ethical Requirements for Psychophysiological Detection of Deception (PDD) Examiners. ASTM International, 2011. (Withdrawn 2020). Ros. per.: Standart ASTM E2065-11 / per. H. Aleksandruk. 17.07.2016. URL: http://www.polygraphexperts.ru/download/file.php?id=159 (data zvernennia: 04.11.2026).

ПОВНИЙ ПЕРЕЛІК МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ASTM У СФЕРІ ДЕТЕКЦІЇ НЕПРАВДИ (ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА)[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Реферат. Довідковий матеріал, підготовлений за даними ASTM International, подає повний станом на 2016 р. перелік стандартів у сфері психофізіологічної детекції неправди з використанням поліграфа. ASTM International охарактеризовано як американську міжнародну організацію з розроблення стандартів (SDO), що існує з 1898 р., має понад 130 технічних комітетів і портфель з понад 12 тисяч документів; стандарти розробляють за активної участі фахівців, переважно через електронне голосування, а засідання комітетів відбуваються раз на два роки. Співпраця ASTM з поліграфологами почалася 1998 р., коли було ініційовано створення комітету E52 із судової психофізіології. На час публікації він об'єднував близько 80 членів – приватних поліграфологів, поліграфологів правоохоронних органів і представників урядів різних країн – і мав 15 опублікованих стандартів у межах 7 технічних підкомітетів. Перелік охоплює стандарти щодо проведення наукових досліджень (E1954), мінімальної базової освіти й підготовки (E2000, з позначкою про відкликання 2014 р.), контролю якості досліджень (E2031), термінології судової психофізіології (E2035), стандартів практики (E2062), калібрування й перевірки працездатності приладів (E2063), мінімальної безперервної освіти (E2064), етичних вимог (E2065), клінічних досліджень і підготовки фахівців, які тестують сексуальних злочинців (E2080, E2162, E2163), інтерпретації даних (E2229), парного тестування (E2324), скринінгових досліджень (E2386) та апаратури, датчиків і програмного забезпечення (E2439). Окремо названо проєкти комітету: WK5775 щодо вимірювальних приладів, датчиків і операційного програмного забезпечення, WK5078 щодо групового контролю за проведенням дослідження та WK5709 щодо аудіо- й відеозапису досліджень на поліграфі. До сторінки додано англомовний лист комітету E52 з описом створених стандартів. Для українських поліграфологів і судових експертів перелік слугує орієнтиром у міжнародній нормативній базі професії. Водночас, за даними сайту ASTM, частину цих документів згодом відкликано (зокрема E2065-11 у 2020 р., E1954 у 2026 р.), тож перед посиланням на них у висновку потрібно перевіряти їхній чинний статус.

Ключові слова: ASTM International, комітет E52, стандарти ASTM, психофізіологічна детекція неправди, поліграф, судова психофізіологія, контроль якості досліджень, калібрування поліграфа, етичні вимоги, підготовка поліграфологів.

Complete List of ASTM International Standards on Lie Detection (Psychophysiological Examinations Using a Polygraph)

Abstract. This reference material, compiled from ASTM International sources, presents the complete list, as of 2016, of standards on psychophysiological detection of deception using a polygraph. ASTM International is described as an American international standards development organisation founded in 1898, with more than 130 technical committees and over 12,000 documents; standards are developed with active participation of technical experts, mainly through electronic balloting, and committees meet every two years. Cooperation with polygraph examiners began in 1998, when Committee E52 on forensic psychophysiology was initiated. At the time of publication it had about 80 members, including private and law enforcement examiners and government representatives, and 15 published standards within 7 technical subcommittees. The list covers research conduct (E1954), min-

imum basic education and training (E2000, marked as withdrawn in 2014), quality control (E2031), terminology (E2035), standards of practice (E2062), calibration and functionality checks (E2063), minimum continuing education (E2064), ethical requirements (E2065), clinical examinations, continuing education and training of examiners testing sex offenders (E2080, E2162, E2163), data interpretation (E2229), paired testing (E2324), screening examinations (E2386) and instrumentation, sensors and operating software (E2439). Work items under development are also named: WK5775 on instruments, sensors and software, WK5078 on group oversight of examinations and WK5709 on audio and video recording of polygraph examinations. A letter from Committee E52 describing the standards is attached in English. For Ukrainian practitioners the list is a guide to the international normative framework of the profession, but according to the ASTM website several documents have since been withdrawn, including E2065-11 in 2020 and E1954 in 2026, so their current status should be checked before citing them.

Keywords: ASTM International, Committee E52, ASTM standards, psychophysiological detection of deception, polygraph, forensic psychophysiology, quality control, polygraph calibration, ethical requirements, polygraph examiner training.

Першоджерело: *ASTM International. Committee E52 on Forensic Psychophysiology.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 21.11.2016.*

References

1. Povnyi perelik mizhnarodnykh standartiv ASTM u sferi detektsii nepravdy (psykhofiziolohichnykh doslidzhen z vykorystanniam polihrafa) [Complete List of ASTM International Standards on Lie Detection (Psychophysiological Examinations Using a Polygraph)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/664-polnyj-spisok-mezhdunarodnykh-standartov-v-oblasti-detektsii-lzhi-psikhofiziologicheskikh-issledovanij-s-ispolzovaniem-poligrafa (onovlena versiia vid 26.11.2016). [in Ukrainian].

2. ASTM International. Committee E52 on Forensic Psychophysiology. URL: http://www.astm.org/COMMITTEE/E52 (data zvernennia: 04.11.2026).

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

Історична довідка: у 2005–2010 роках в Україні діяв новинний інформаційний інтернет-портал з поліграфної тематики www.ukrpolygraph.org (мова оригіналу — російська)[1]

15.11.2016

Короткий зміст. О. А. Назаров відтворює історію новинного інтернет-порталу з поліграфної тематики www.ukrpolygraph.org, який у 2005–2010 рр. вів дніпровський психолог-поліграфолог С. Г. Дурас. Наведено довідку про С. Г. Дураса (навчання в Аризонській школі психофізіології, членство в американській, британській і європейській асоціаціях поліграфологів) та про Д. О. Савочкіна, першого українця – члена Американської асоціації поліграфологів. За повідомленням С. Г. Дураса від 23 червня 2010 р., після знищення бази даних сайт закрито, а архів із близько 3500 відкритих статей продано приватному колекціонерові.

References

1. Istorychna dovidka: u 2005–2010 rokakh v Ukraini diiav novynnyi informatsiinyi internet-portal z polihrafnoi tematyky www.ukrpolygraph.org (mova oryhinalu — rosiiska). Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2016. 15 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/656-istoricheskaya-spravka-v-period-s-2001-po-2010-goda-v-ukraine-dejstvoval-izvestnyj-informatsionnyj-internet-portal-po-poligrafnoj-tematike-www-ukrpolygraph-org (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у листопаді–грудні 2016 р. — у період виходу цього номера[8]:

№	Запит	Індекс
1	судова експертиза	100
2	екологічна експертиза	63
3	судово медична експертиза	60
4	судово-медична експертиза	37
5	товарознавча експертиза	21
6	комісійна експертиза	17

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює. Найшвидше зростали запити: «екологічна експертиза» (+80 %), «товарознавча експертиза» (+70 %), «комісійна експертиза» (+60 %).

У ЖУРНАЛІ

Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

№	Матеріал	Переглядів
1	Міжнародний стандарт ASTM E2065-11 етичних вимог до поліграфолога, який проводить психофізіологічні дослідження з використанням поліграфа в судочинстві	3 539
2	Історична довідка: у 2005–2010 роках в Україні діяв новинний інформаційний інтернет-портал з поліграфної тематики www.ukrpolygraph.org (мова оригіналу — російська)	3 028
3	Повний перелік міжнародних стандартів ASTM у сфері детекції неправди (психофізіологічних досліджень з використанням поліграфа)	2 971
4	*Дурас С. Г.* Психофізіологічне тестування персоналу на поліграфі (детекторі брехні) як ефективний засіб зниження кадрових ризиків (на прикладі використання поліграфа в ПАТ КБ «ПриватБанк», Україна)	2 745
5	Тематична програма психологічних заочних семінарів-тренінгів для юрисконсультів із судово-психологічної експертизи	2 708

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-пси-

хологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[9].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[10] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2016. Т. 1, № 6 (6). 28 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2016. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/699-2016-6-16.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2016. Vol. 1, No. 6 (6). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2016. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and

Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Public Law 114-324. Justice for All Reauthorization Act of 2016 GovInfo (U.S. Government Publishing Office). URL: https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-114publ324/html/PLAW-114publ324.htm (data zvernennia: 04.11.2026).

8. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.11.2016–31.12.2016 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.11.2016–31.12.2016]. URL: https://trends.google.com/trends/explore?date=2016-11-01%202016-12-31&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

9. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2016. Том 1, № 6 (6)
листопад–грудень 2016 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 28 с.

DOI 10.53672/ej.6.2016. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua